

המהדורה התמציתית המקוצרת

שמחים אנו להגיש בפניכם את תמציתה של מהדורת 'יחלק שלל' היוצאת לאור זו הפעם הרביעית.

אין ספק כי זכו קבצים אלו להתקבל בחיבה יתירה בהיכלי התורה והשיבות, ולעידוד הלימוד והעיון בימי הפגרה.

הקובץ עוסק בעניני המועדים הבעל"ט ובסופו מדור בעניני שנת השמיטה.

בשורות הבאות נביא בפניכם מקבץ קצר משלל המדורים המגוונים, ובהם מבחר נושאים ונידונים מרתקים ומקיפים.

אנו תקווה שמטרתנו ומטרת הקובץ, להעמיק ולהרחיב את עסק התורה במועדים ובימי בין הזמנים מתוך חדות התורה תצלח.

בסוף גליון זה לוקטו 20 קושיות וחידות מתוך הקובץ. העונה על 10 מתוכן, יכנס להגרלה על עשרה מנויים שנתיים.

יחלק שלל

ידיעות תורניות, תמיהות והארות במרחבי דת ומועדים

יחלק שלל | ירח האיתנים | שמיטה

אלול תשע"ד

איך משתתפים?

בקובץ מופיעים מאות שאלות ועשרות חידות, מגדולי מרביצי התורה.

את התשובות והפתרונות שולחים למערכת, או משיבים ב'קו הלימוד' המיועד במיוחד להשאת תשובות בתא הקולי.

כל המשיבים משתתפים בהגרלות על מגוון הפרסים.

במה זוכים?

- ◆ המשיב שיענה את מספר התשובות הרב ביותר יזכה ללא הגרלה ב-500 ש"ח.
- ◆ עשרת הראשונים יזכו ללא הגרלה במחיר מוזל במיוחד לרכישת תוכנת פרויקט השו"ת.

שאר המשיבים ישתתפו בהגרלות על הפרסים הבאים:
3 מאגרי מידע תורניים מהמובילים בשוק.

- ◆ אוצר החכמה [שווי חצי תוכנה]
- ◆ פרויקט השו"ת. [תוכנה]
- ◆ אוצרות התורה. [תוכנה]

- ◆ חליפה מבית ליבוביץ.
- ◆ כובע מבית בלמונטי.
- ◆ משקפיים מבית עינית.

- ◆ ועוד פרסים בשווי אלפי שקלים
- ◆ וספרי מכון ירושלים.

אוצר החכמה

חצי תוכנה - גירסה 12

פרויקט השו"ת

תוכנה גירסה 22 פלוס

אוצרות התורה

תוכנה

ליבוביץ

חליפה בשווי 1190 ₪

מגבעת יוקרתית
כובע קסטלו פרימיום 602
בשווי 880 ₪
מתנת רשת בלמונטי

אסוד
רחבי"ל
04-4291507

בני ברק
שראהו בית השומר
05-6417949

ירושלים
ישעיהו
02-5419032

משקפיים יוקרתיות מתנת עינית בשווי 549 ₪

ספרי מכון ירושלים

פרס כספי
בשווי
200 ₪

פרס כספי
בשווי
300 ₪

פרס כספי
בשווי
500 ₪

ר"ה

למה אין בתפילת ר"ה זכר לעניני תשובה ווידי ויהי הוא מעשרת ימי תשובה? • מדוע הגמ' בר"ה אומרת שהזכרת מלכויות זכרונות ושופרות הם מזרבנן ולפיכך תקיעות עדיפות, והרי מפורש בגמ' שהם נלמדו מפסוקים? • היאך מבקשים 'ויראוך כל המעשים' והרי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים? • על עצתו של רבי משולם איגרא לצאת ידי כל השיטות בתקיעת שופר? • האם שמיעה ע"י מכשיר, ודיבור ע"י שיניים תותבות נקראים שמיעה ודיבור?

ידיעות תורניות, תמיהות והארות במרחבי התלמוד ובעניני המועדים

עשיית

האם ידעת כי הרמב"ם מגדיר את אמירת הסליחות כתפילה, מדוע? • למה לא מברכין על מצוות תשובה? • חקירתו של רבי ראובן גרוזובסקי בטעה ואמר הקל הקדוש וחזר תוכ"ד ואמר בא"י המלך הקודש • אדם היוזע שאם יבוא לידי נסיון יחטא, אולם מציב לעצמו סייגים כדי שלא יחטא האם מיקרי תשובה • האם באופן שכשיבוא לידו המעשה יחטא, חסר בעצם התשובה או שענין זה הוא רק מעלה בתשובה? • האם ראוי שאדם יעשה תשובה מתוך כוונה לזכות לחיי העולם הבא? • מנהג קדום על עשיית כפרות על

תפיצי רגלים עם ביאורים
לבית בריסק

שאלות מרבתינו זצוק"ל

יו"כ

כיצד אומרים ביו"כ יעלה זכרוננו מערב' והרי בגמ' מבואר שיו"כ מכפר ביום ולא מהלילה? • ביודע שאם לא יאכל עתה ח"ש בתחילת הצום, יצטרך לאכול כשיעור למחרת, מה יעשה? • האם כהן גדול שאינו צם יכול להקריב את קרבנות היום? • קטן האוכל ביו"כ, האם צריך לעשות קידוש • האם איסור חמשת העינויים הוא עצם האכילה והשתיה וכד' או רק ביטול העינוי? • רופא המורה לאדם לאכול כשאינן חשש פיקול"ג, האם יעבור על

לפני עוור, כיון שסו"ס האוכל אכל בהיתר?

ל' ידיעות לירח האיתנים

חידות מופלאות ופתרון

סוכות

למה נשים לא יאסרו לשבת בסוכה, לאור דברי הגמ' בסוכה שעצי סוכה אסורים כל ז' • על נידונו המענין של ה'אמרי אמת' אם נתן לחבירו אתרוג ואמר ע"מ שתחזירנה לי, והחזיר לו חבירו ע"מ שיחזירנה לו שוב • על תמיהתו של הגרש"ז אויערבאך על היושבים בעת ההקפות, ויישובו על כך • האם באתרוג חסר עובר על 'בל תגרע' • נידונו של המרחשת באתרוג שהיה תחת המיטה, האם יוצאים בו יד"ח כיון שאין בו היתר אכילה • האם צריך שבסוכה תהיה מיטה כל הזמן? • האם נאמר עשה דוחה ל"ת בחיוב אכילה בליל א' של סוכות? • למה אין מברכין על שינה בסוכה? • האם כשלא אכל ולא ישן בסוכה כל ז' ביטל מצוות עשה? • האם באכילת כזית בליל ראשון, צריך כוונה לצאת יד"ח אכילה?

שנת השבע - שמייטה

שמייטה

על ב' הגדרים בשביעית של הצפנת פענח • על חידושו של האג"מ שאם לא עבד בקרקע במשך שש שנים אינו מקיים עשה כשאנו עובד בשנה השביעית? • קטן שעשה פרוזבול והגדיל, האם פרוזבול דרבנן מועיל לחיוב 'לא יגוש' דאורייתא? • האם מי שעוסק במלאכתו ואינו מהרהר בד"ת עובר באיסור? • האם בפרחים שאינם עומדים אלא למראה נוהגת קדושת שביעית? • מה לעשות כשהשכנים שאינם שומרים תו"מ עובדים בגינה ובחצר? • האם כשאחר עובד בשדהו בשביעית עובר באיסור? • האם מותר לבשל

פירות שביעית במיקרוגל? •

שאלות מרבותינו שליט"א מצוות התשובה

כמה שאלות מרבותינו שליט"א על מצוות התשובה. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

שאלות מגדולי התורה

שאלות מגדולי התורה על שיעור ראשון. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

שאלות מרבותינו זצוק"ל מצות התשובה

שאלות מרבותינו זצוק"ל על מצות התשובה. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

יש לחקור

שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

עיטור סופרים

שאלות על עיטור סופרים. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

חידות מופלאות ופתרון

שאלות על חידות מופלאות ופתרון. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

מערכות הלכתיות

שאלות על מערכות הלכתיות. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

תפילת הרגלים בריסק

שאלות על תפילת הרגלים בריסק. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

פרשת העקידה מבוארת

שאלות על פרשת העקידה מבוארת. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

כמוצא שלל - תשובות

שאלות על כמוצא שלל - תשובות. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

שלושים ידועות מרתקות

שאלות על שלושים ידועות מרתקות. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

פרקי מחשבה והגינות פרקי סלומון שליט"א

שאלות על פרקי מחשבה והגינות פרקי סלומון שליט"א. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

שנת השבע - אוצר בית

שאלות על שנת השבע - אוצר בית. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

מושגי הישיבה

שאלות על מושגי הישיבה. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

סיפורי מופת ופלא

שאלות על סיפורי מופת ופלא. כולל שאלות על חובות, נזק, ופיקוח נפש.

ירח האיתנים תשע"ה

מצות התשובה

א הרמב"ם [תשובה ג, ד] כ' ונהגו כולם לקום בלילה בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום, הרי דהחשיב הסליחות לסדר תפילה, ויל"ע מה טעם נתקנה תפילת הסליחות בלילה, והלא לילה אינו זמן המיוחד לתפילה, ותפילת ערבית רשות. **ב** כ' הרמ"א [תקפא, א] יש מקומות נוהגים שהמתפלל סליחות מתפלל כל היום, וביאר המג"א הטעם דהתחיל במצוה אומרים לו גמור, וצ"ע דהא דין זה לא נאמר אלא בגוף המצוה שעוסק בה שצריך לגומרה, אבל הכא הלא את המצוה שהתחיל כבר סיים, ושאר תפילות היום הן מצוות בפני עצמן. **ג** כתב הרמב"ם [תשובה ג, ב] 'אדם שעונותיו מרובין על זכויותיו מיד הוא מת ברשעו, וצ"ב ממה שכתב אח"כ [ג] דשם משמע שרק בר"ה שוקלים את מעשיו. **ד** הרמב"ם [תשובה ג, ד] כ' 'אע"פ שתקיעת שופר בר"ה גזה"כ, רמז יש בו כלומר עורו ישנים משנתכם וכו', לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו' כו', וצ"ב מה שהרמב"ם קישר ענין זה שאדם יראה עצמו כל השנה כאילו חציו זכאי וחייב לענין תשובה של ר"ה, ויותר שלאחר שכתב הרמב"ם ענין זה של כל השנה כולה, חזר שוב לבאר ענין התשובה המיוחד בימים אלו, ואמאי הכניס ענין זה באמצע. **ה** כ' הרמב"ם [תשובה ג, ג] 'והבינוני תולין לו עד יו"כ, אם עשה תשובה נחתם לחיים, מבואר דלא סגי בלא זה, וקשה ממש"כ [ד] שאדם צריך לראות עצמו כל השנה כמחצה זכויות, דאם חטא הכריע עצמו לכף חובה, ומשמע דבלי חטא נוסף אין כאן הכרעה לחובה. **ו** מדוע אין מברכין על מצות התשובה, ויש שר"ל דדמיה לצדקה שלא בטוח שיקבל העני כספו, וה"נ לא יחפוץ הקב"ה בתשובתו, אך יל"ע דבשלמא גבי צדקה אם לא קיבל העני לא אהני במעשיו כלום, אך בתשובה עיקר המצוה היא הזדככות החוטא ורצונו לשוב מחטאו, ומה לי אי לבסוף נתקבלה תשובתו. **ז** ביומא [פו, א] אי' עבר על לא תעשה ועשה תשובה, תשובה תולה ויוה"כ מכפר וכו', עבר על כריתות ומיתות ב"ד ועשה תשובה, תשובה ויוה"כ תולין ויסורין ממרקין. וקשה דהא דתנן באבות [ד, יג] דתשובה ומעשים טובים כתרס בפני הפורענות, והלא בגמ' אי' דרק יסורין ממרקין. **ח** בגמ' יומא [פו, א] גדולה תשובה שמביאה רפאות לעולם וכו'. ותמוה מה חידוש בזה והא קי"ל דאין יסורין בלא עון, א"כ פשיטא דכשעושה תשובה ילכו להם היסורין. **ט** עוד ילה"ק על הגמ' הנ"ל, כיצד באו לזרז אותנו לעשות תשובה שמכך יומשך לנו טובה של חיינו, והיה כעבדים המשמשים ע"מ לקבל פרס. **י** מקור דין תשובה ש ילפי' מדברי קבלה[הושע יד, ב] שובה ישראל עד ה"א וגו', ויל"ע אם [דברים ד, ל] 'ושבת עד ה' אלוקיך'. **יא** בגמ' יומא [פו, ב] אמרו גדולי שבתורה, וקשה דהרי כל עשה דוחה ל"ת בתורה, ומה מיוחד בכך איך שייך עשה דוחה ל"ת בתשובה, והרי לא הוה בעידנא. **יג** כ' בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אל הרמב"ם [ביה"ב ב, טו] ס"ל דמקריבין כל הקרבנות כולן אע"פ שא הזכיר הכא הא דאין הבית בנוי, והול"ל רק דאין לנו מזבח כפרה. יז תשובה שזדונות נעשות לו כזכויות, קשה להבין שהעוון שעשה יחט יומא [פו, ב] תניא ריב"י אומר אדם עובר עבירה פעם ראשונה מוח

ב מדור זה לוקטו עשרות שאלות מגוונות מספרי קדמונינו זצוק"ל על עניני ירח האיתנים.

כ' הרמ"א יש מקומות נוהגים שהמתפלל סליחות מתפלל כל היום, וביאר המג"א הטעם דהמתחיל במצוה אומרים לו גמור. וצ"ע דהא דין זה לא נאמר אלא בגוף המצוה שעוסק בה שצריך לגומרה, אבל הכא הלא את המצוה שהתחיל כבר סיים, ושאר תפילות היום מצוות בפני עצמן?

ירח האיתנים תשע"ה

ותמוה טובא, דסו"ס הו"ל הורדה מקדושתן, ולענין זה מאי מהני שהוא כצורך הקרבן, והניחא להט"ז [קנד, ז] דשרי להוריד לקדושה קלה בכה"ג דלא חזי לקדושה חמורה, א"ש דה"נ כיון דכבר בלו תו לא חזי לקדושתן החמורה, אבל הרי רבו החולקים עליו [הו"ד בשעה"צ שם, כג] ולדבריהם האיך שרי כה"ג. [וראה תוס' פסחים סו, ב ד"ה והא].

הגאון רבי נחום פרצוביץ זצוק"ל

- ראש ישיבת מיר -

קמב בדין תוקע בשופר של הקדש

הנה שיטת רב יהודה [ר"ה כח, א] דהתוקע בשופר של עולה יצא דמעל ויצא לחולין, ורבא פליג עליה דהו"ל בא בעבירה, חזינן דלשיטת רב יהודה דמצוות ליהנות ניתנו יש גם מעילה. ולכאורה דין מעילה האם תלוי בגדרי הנאה הרי אין כאן אלא דיני תשלומי ממון של קרן וחומש, ותלוי בדיני תשמישין וגזלה ולא בדין הנאה. וחזינן דאמנם דין מעילה תלוי בדיני הנאה, ויש גם לדון לפי השיטות דגם באיכא הנאת הגוף שייך דין לאו ליהנות ניתנות, האם גם בהקדש כן, דיתכן דכ"ז לדיני איסוה"נ ולא לדיני תשמיש בהקדש, ועוד דחזינן בהקדש דחייב באינו מתכוין [פסחים לג, א], ובכה"ג לא עדיף מאינו מתכוין.

והרמב"ם [שופר, א] כתב דמ"ט יצא שאין בקול דין מעילה והיינו הא דקול מראה וריח, וא"ת הרי נהנה בשמיעת הקול, על זה אמר מצוות לאו ליהנות ניתנו, ולכא' קשה דאם אין כאן הנאה מאי קאמר מעיקרא דאין בקול דין מעילה, הרי אין לו הנאה כלל מכך, ומעילה תליא בהנאה. [ויל"ד אם קיום המצוה חשיב הנאה מעצם השופר הנצרך לקיומה, וא"כ מאי תליא אי בקול יש דין מעילה].

הגאון רבי ראובן גרוזובסקי זצוק"ל

- ראש ישיבת תורה ודעת -

קמג בדין טעה בהקל הקדוש

מעשה באחד שאמר בר"ה הקל הקדוש, וחזר בתוכ"ד ואמר בא"י המלך הקדוש, ופסקו דכיון שאמר ברוך אתה ד' שלא היה צריך, הו"ל שלא בתוכ"ד שצריך לחזור לראש התפלה. **אך** יל"ד דשמא יכול לחזור בו מכל סיום הברכה גם מתיבות של בא"י הקל הקדוש, וא"כ הו"ל בא"י המלך הקדוש סיום מעליא בתוכ"ד של הקל הקדוש, ואע"ג דלכתחילה לא היה צריך לעשות את הבא"י הראשון שיהא לבטלה, מ"מ עכשיו שחזר גם בא"י פעם שניה, הרי ממנ"פ הדין שנוכשר הפעם השניה, או לא יהיה הבא"י הראשון לבטלה, ואפשר דאפ"ל היה שהיא ברכה שלמה, נמי יצא בדיעבד, ויל"ד.

קמד בענין מכיון שלא לצאת למ"ד מצוות אין צריכות

הטו"א בר"ה [כח] הק' בהא דאי' בעירוובין [צה] דאם מצות אי"צ כו תפילין משום בל תוסיף, והק' דאפ"ל למ"ד מצות אי"צ כונה, הא אפשר ר"ש היימאן תי', דכשחסר כונה למ"ד מצוות צריכות כונה, חסר תנאי הנ ועל כן בל תוסיף נמי לא עבר, אבל למ"ד מצוות אי"צ כונה, לא חסר תנאי יצא כיון שאינו רוצה לצאת, וזה אין שייך לבל תוסיף.

אבל יש לחקור בהטעם דמכיון שלא לצאת לא יצא, אי משום דבע"פ דאי"צ כונה הוא משום דסתמא נמי מהני, משום דסתמא כמתכוין דמי, או כונה כל כך, אך במתכוין שלא לצאת דלאו סתמא היא לא יצא, ויש לד'

במדור זה הובאו עשרות שאלות מגדולי הדורות על עניני ירח האיתנים.

מעשה באחד שאמר בר"ה הקל הקדוש, וחזר בתוכ"ד ואמר בא"י המלך הקדוש, ופסקו דכיון שאמר ברוך אתה ד' שלא היה צריך, הו"ל שלא בתוכ"ד שצריך לחזור לראש התפלה. **אך** יל"ד דשמא יכול לחזור בו מכל סיום הברכה גם מתיבות של בא"י הקל הקדוש, וא"כ הו"ל בא"י המלך הקדוש סיום מעליא בתוכ"ד של הקל הקדוש, ויל"ד.

הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן שליט"א

- בעל האילת השחר -

קסה חילוק בין כבוד הרגל לכבוד התן

בבאר היטב [אה"ז סה, ב] הביא מהמהרי"ל דכבוד לחתן וכלה עדיף מכבוד הרגל, ונ"מ שאם יש לו איזה מלבוש חדש ללבוש בחופה, ופגע בו הרגל קודם החופה, לא ילבישונו ברגל אלא יניחנו עד יום החופה. ובפתחי תשובה [ג] הקשה מדברי הבה"ט [או"ח צ, יא] דשם כתב מי שהי' חבוש בבית האסורין ולא הי' יכול להתפלל בעשרה, והתחנן לפני השר ולא אבה רק יום אחד ולא יותר, איזה יום יבחר לו, פסק הרדב"ז שלא יחמיץ המצוה ותיכף יתפלל בעשרה, עכ"ד.

ויל"ד דשמא יש חילוק בדבר, דעצם התפילה שמתפלל לפני ראש השנה, אינו הגורם שלא יוכל ללכת לשמוע שופר או מגילה, משא"כ במה שלובש בגד זה היום, כבר דוחה כבוד לבישת הבגד הזה ברגל, ויל"ד.

קסו נשים באמירת יעלה ויבא

בשו"ת רעק"א [א] כתב דנשים ששכחו להזכיר של חג בברכת המזון אינם צריכים לחזור ולברך, משום די"ל דאשה מותרת להתענות ביו"ט, דאיסור תענית ביו"ט נראה שהוא מדין עונג, וכ"ה ברמב"ם, והרי מצות עונג הוא בכלל מ"ע דעצרת תהי' לכם דדרשינן מיניה חציו לה' וחציו לכם, וא"כ לא תהא מצוה זו עדיפא מכל מ"ע שהז"ג שנשים פטורות וכו'.

ובהשמטות מוסיף דאם היא מחוייבת בשמחה היינו בשתיית יין ובשר, אבל מ"מ נראה דאינה מחוייבת באכילת פת, ונראה דאכילת פת אינו מצד חיוב שמחה, וממילא אינה מחוייבת בברהמ"ז מחמת יו"ט, לכן אם שכחה לומר יעלה ויבא בברהמ"ז ביו"ט, אינה צריכה לחזור ולברך, וכתב שם דגם חיוב קידוש ליכא עלייהו, עכ"ד. אמנם בכס"מ [ברכות יא, י] הביא מהרמ"ך דנשים חייבות בברכת שהחיינו דקידוש עי"ש, ומסתמא ה"ה בקידוש, וכיון דחייבות בקידוש חייבות ג"כ בסעודה מדין קידוש במקום סעודה, ולכן יהיו צריכות לחזור אם שכחו לומר יעלה ויבא.

אלא דיש להעיר, דלענין קידוש במקום סעודה סגי במיני תרגימא או ברביעית יין, א"כ אין בזה רא"י שחייבין בפת, לכן אם שכחה יעלה ויבא א"צ לחזור כמו בר"ח וחווה"מ, דגם איש אם שכח אינו חוזר, מ"מ משמע דעיקר דין קידוש הוא לקבוע אח"ז על הפת, מדכתבו הראשונים [ערב, י] דברהמ"ז פוטר יין של קידוש דשייכא לסעודה, משא"כ ביום חול אינו פוטר ברהמ"ז שהולך לאכול הלחם, ולמה בשבת אין מברכין ברכה אחרונה על היין, דא"כ לא יפסור ברהמ"ז יין של הקידוש, וע"כ דלגבי זה מתחשבין עם ע"כ י"ל דלגבי נשים ג"כ מתחשבין לפי עיקר דין סעודה דזה על פת.

קסז מצות עשה שהזמן גרמא

ברעק"א ס"א בהשמטות ס"ל דנשים אינם מצוות גם בדין חציו שהז"ג עי"ש, וכנראה ס"ל דמה שצריך לנהוג חציו לה' זה חיוב מחמת היין **ויל"ע** בזה, דלכאורה החיוב דלה' זה חיוב ביו"ט כמו בכל הימים, רק שבזמן שמקיים חציו לכם אינו מחויב בחציו לה', אבל בחציו השני שאינו נשאר עליו החיוב לה' כמו בכל הימים, וא"כ חלק זה אינו מחמת היו"ט, וצ"ב.

שער שלישי
שאלות לעיון מראשי הישיבות שליט"א

במדור זה כמאה שאלות שנכתבו ע"י גדולי ישראל וראשי הישיבות ומרביצי התורה שליט"א, חלקם הגדול במיוחד עבור הקובץ 'חלק שלל'.

השאלות עוסקות בענייני המועדים: ר"ה יו"כ וסוכות, בהיקף הנושאים והנידונים, מהם בעומק הסוגיות ומהם בענייני אגדה והלכה.

חידות היכי תימצי

הפותר נצרך להביא המקרה המדובר, ואת המקור לכך מדברי חכמינו או מסברא, חלק מהתשובות הינם לשיטת יחיד בלבד.

1. איך יתכן שאם יתפלל אדם מעט יצא, ואם הוסיף מעט על תפילתו באותו ענין לא יצא.
2. איך יתכן שאדם נצרך להתענות יום א' מידי שנה בשנה אף בלא שקיבל עליו מעולם תענית.
3. היכן מצינו בחג שמותר לבטל איסור לכתחילה.
4. היכן מצינו שמותר לעשות לכתחילה מחיצה ביום טוב או בשבת.
5. הדין הוא שאם אוכל אכילה גסה ביום הכפורים עד שקץ בה פטור אבל אסור, וקשה איך יתכן שיהיה פטור מן התורה, הרי כיון שהתחיל לאכול עדיין לא נעשית אכילתו אכילה גסה ויתחייב על האכילה, ואם אח"כ נעשית אכילה גסה מה תועיל לפטרו.
6. דין הוא שאסור להטביל כלי ביו"ט, אך אם יעשה בכלי איזה תשיש שרי, ויל"ע מה יעשה.
7. איזו ערמה מצינו דוקא בעולי רגלים המבקשים לנום את שנת הליל בירושלים, ומהי הערמה.
8. איך יתכן באחד מארבעת המינים שדוקא אם קוטמו הוא מתכשר לחג.
9. בגמ' סוכה [מו, ב] אר"ז לא ליקני איניש הושענא לינוקא ביומא טבא קמא, מ"ט ינוקא מקנא קני אקנויי לא מקני, ואשתכח דקא נפיק בלולב שאינו שלו. איזה עצה ניתן לעשותה לחלק מהשיטות, שבה גדול יוכל לצאת אחרי הקטן.
10. היכן מצינו שיעור מן התורה למצוה שהיא רק מדרבנן, בהקשר לחג הסוכות.
11. איך ניתן להוכיח מדין בהל' תפילין האם בניית בית המקדש דוחה חול המועד אף שאינו דוחה שבת ויו"ט.
12. איך יתכן שביו"ט מותר לבשל כזית, אבל חצי כזית אסור לבשל [לדעה אחת באחרונים].
13. איך יתכן ששמחת בית השואבה, שעושים בזמן הזה רק זכר לכך, תהיה מן התורה.
14. איך יתכן שאמר לא אמת אות אחת בתפילה לא בפתיחה וחתימה, וצריך לחזור כל התפילה למרות אורכה.
15. איך יתכן שראובן אומר לשמעון לבשל ביו"ט בישל ולא עבר איסור.
16. איך יתכן ג' מקרים של סוכה כשרה, ובלא שום מעשה או דבור או מן שום סכך, נפסל הסוכה.
17. באיזה מועד חוץ מסוכות מצינו את המשל לעבד שמזג לרבו ושפך.
18. נפסק בשו"ע [תרכו, ב] שאם עשה סוכה וסיככה עם אילן מחובר פס אלא צריך גם לנענעה אחר שיקצנה, איך שייך דקציצת אילן יכשיר הסוכה ואפילו שאילן זה עצמו יהיה הסכך.
19. במ"ב הל' שבת [שיד, א] מסיק להחמיר באיסור דרבנן אף באינו מתקן היכן מצינו לגבי סוכות שמותר לעבור על איסור דרבנן בפסיק רישא.
20. איך משכחת לה שאדם קנה בהמה, והלוקח אמר שקנה לשחיטה, ומכרה להמוכר אומר שלרדיא מכר, ולכן לא יתבטל המקח והדין עם הלוקח והמכר?

עשרות חידות מגוונות ומרתקות רובם על ימי ירח האיתנים, ביניהם חידות היכי תמצא, וחידות ידע כללי. בסופו הובאו שישה חידות שהופיעו בחלק א', עם פתרון הנכון.

איך יתכן שאם יתפלל אדם מעט יצא, ואם הוסיף מעט על תפילתו באותו ענין לא יצא?

הרב ישראל דנדרוביץ

ראש בית המדרש 'באר האבות'
ומח"ס 'הנחמדים מזהב', ערד

מי הראשון שכיסה בגג את דירי הבהמות?

רבינו האור החיים הקדוש, אשר כל דבריו ברוח הקודש נאמרו, מגלה: יעקב אבינו הוא הראשון שבנה גג על המבנים המיוחדים לבהמות, דירים אורות ורפתות! • כיצד התקבלה ההחלטה על קריאת שם העיר 'סוכות', ומפני מה קבלו לימים בני גד את העיר בנחלתם? • הלימוד ההלכתי שהוציא רבינו שמואל בן חפני גאון מסוכות אלו, והאם 'סוכת בהמה' היינו סוכה שנבנתה על ידי בהמה?

הועדה המחוזית של העיר החדשה שזה לא מכבר קמה, התכנסה לשיבתה הראשונה. על סדר היום: קריאת שם לעיר. העיר המצויה בחולותיה של ארץ עבר הירדן עושה בימים אלו את פסיעותיה הראשונות. תנופת הבניה מצויה בעיצומה. הנה זה עתה הגיע אל העיר אורח נכבד, אשר תיכף עם בואו בנה בית רחב מידות למגוריו, ולצידו מכלאות לצאן הרב אשר עימו. הדבר המתבקש מהמציאות האורבנית הדינמית הוא מציאת שם מתאים לעיר.

תמימי דעים היו הנוכחים בכך שעל השם החדש להיטיב לבטא את מהות העיר החדשה, אלא שאל עמק השווה הם לא באו. מרביתם היו סבורים כי על העיר לסמל בשמה את אמת הבנין העושה במלאכת הבנייה או כיוצא בזה בשמות המבטאים את הבתים היפים שכבר נבנו. אחרים העלו רעיונות של שמות אחרים, ואילו רעיון מוסכם לא היה להם.

כיון שראו הנוכחים כי אין הם מצליחים להגיע לעצה אחת, העלו והסכימו כי אין להם כי אם לתת את זכות ההחלטה בידי האורח החשוב שזה עתה הגיע לגור עמם. ואכן כך היה. משלחת של טובי העיר פקדה את מעונו של האורח ובקשה לכבדו בקריאת השם.

ענה להם האורח ואמר: לי ולמשפחתי בניתי בית; לכל צאני ובקרי בניתי מכלאות - 'סוכות' בשפה המקראית. חושב אני שאין לעיר שם ראוי יותר מאשר 'סוכות' - על שם הדירות והמכלאות שבניתי לכל הבהמות אשר אתי.

תחושה לא נעימה של מבוכה ואי הבנה עברה בגוו הנוכחים: אם הא בית, ואילו לצאנו הוא עשה סוכות - הרי שמפני מה הוא מעדיף לקרוא לבהמות ולא על שם מגורי האנשים? אם הוא אכן סבור ששם המקום צריך להנעשית בו - מתאים היה יותר אם המקום היה קרוי בשם 'בית' או 'בנין', ולא בשם 'סוכות' שהוא מקום מגורי ההולכים על ארבע?

גם אם סיפור זה כמתכונתו האמורה לא היה ולא נברא, הרי שזו לפחות שמספרת לנו התורה על השיקולים שהביאו את יעקב אבינו להחליט בשמה זה. וכך היא שאומרת לנו התורה (בראשית לג יז): "וַיַּעֲקֹב נָסַע מְצָנֵהוּ וַיֵּשֶׁב בְּעֵשָׂה שְׂכֵת עַל כֶּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סֻכּוֹת" - יעקב אבינו בנה במקום למקנהו - ועל כן הוא בוחר לקרוא למקום בשם 'סוכות'! לא 'בית' על שם 'סוכות' על שם מה שבנה למקנהו?!

מזכור 'עיטור סופרים' שוב מפתיע אותנו, והפעם מאמר מרתק במיוחד הסוקר את סוד קריאת יעקב את שם מקומו 'סוכות'.

בין היתר מגלים אנו עולם מופלא של מקורות מרבתינו הראשונים והאחרונים בענין עשיית דירים ואורות לבע"ח, ועניני צער בע"ח הנגזר מהם.

עשרת ימי תשובה

חקירה א

בגדר מצוות תשובה

יש לחקור בגדר מצוות תשובה, האם קיום המצוה הוא עצם מעשה התשובה, כלומר וידוי וחרטה ושאר פרטי הדינים, או שהמצוה היא בתוצאה, בזה שיהיה לו כפרה, וחטאו יתוקן.

נפק"מ א'

באופן שמתכפר החטא גם בלא תשובה, כגון לרבי שעיצומו של יום מכפר וכן בזמן ביהמ"ק שעשה ול"ת המתכפרים ע"י שעיר המשתלח, האם יש חיוב לעשות תשובה, שהרי אם כל כוונת המצוה היא התוצאה, כאן שכבר ישנה התוצאה לא מחויב.

נפק"מ ב'

אם גם לאחר שיעשה תשובה לא תתקבל תשובתו, ולא יתכפר, וכגון: המבואר בגמ' [חגיגה טו,א] על אחר ששמע מאחורי הפרגוד 'שובו בנים שובבים חוץ מאחר', האם בכל זאת מחויב ומצווה בתשובה, כיון שיודע שלא יועיל לו.

ראיות שחייב בתשובה אף שלא יתכפר

ראיה א

הגמ' ביבמות [כב,א] מקשה למה בן ממזר חייב כשמכה את אביו, והרי אינו מצווה לכבדו אם לא עושה מעשה עמך, וכאן שעבר עבירה שהביא ממזר אינו עושה

מעשה עמך, ות"י בעשה תשובה, ושוב הקשתה וכי בר תשובה הוא, והרי זה מניין לת"י מ"מ השתא עושה מעשה עמך.

וכ' רש"י [שם ד"ה השתא] וז"ל הואיל ושב עושה מעשה עמך הוא, ונהי בן ממזר קיים, מיהו מתשובה ואילך בכלל עושה מעשה עמך הוא. עכ"ל **הרי** שאע"פ שעוונו גלוי ונזכר, ולא תיקן את חטאו מ"מ התשובה הועיל עמך, ובאמת נראה שזה היה ההו"א שם בגמ' שאינו בר תשובה כיון ע"י התשובה הוא לכפר החטא, אך למסקנא אינו כן, שאע"פ שאין החטא מ

ראיה ב

הגמ' [חגיגה יג,א] אומרת מה חטאת ואשם אין מכפרין אין מכפר אלא על השבים, וברש"י [ד"ה חטאת] מבאר מ

ע"י תשובה מדכתיב והתוודו את חטאתם וגו'. הרי שחייבים וידוי כדי ע הרמב"ם [הל' תשובה א,א].

חקירות ישיבתיות ולמדניות על ירח האיתנים. הכוללות נפקא מינות וראיות לשני צדדים,

בחמשת העינויים של יוה"כ, יש לחקור האם נאסר רק ביטול העינוי, אך לא עצם חמשת העינויים, כגון אכילה ושתייה וכד', אלא שכשאוכל הוא גורם לבטל את העינוי ובוזר עובר על הציווי 'תענו את נפשותיכם'. או שמא חמשת העינויים עצמם נאסרו, והאכילה והשתייה עצמם אסורים.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹקִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֱלֹוֹ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי: וַיֹּאמֶר קַח [א] נָא אֶת [ב] בְּנֶךְ אֶת [ג] יְחִידְךָ [ד]

שאינ לו חיים דכתיב שבו לכם פה עם החמור, וברש"י בחומש ביאר דאמר זאת לאליעזר וישמעאל, הרי דישמעאל אין לו חיים, והיאך קראו בנו.

אך בפמ"ג [משב"ז סי' קפ"א ד"ה בשם] הביא דישמעאל נקרא בנו של אברהם כיון שגייר את הגר קודם ליקוניה, והוכיח כן מלידת ישמעאל שנקרא 'בנו' הנולד לו.

[ג] יחידך. כ' רש"י [ד"ה את בנך] וז"ל אמר לו שני בנים יש לי, אמר לו את יחידך, אמר לו זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו, אמר לו אשר אהבת, אמר לו שניהם אני אוהב, אמר לו יצחק. ע"כ.

ולכאורה יש להבין את ההדגשה 'זה יחיד לאמו' הרי ציווי ה' היה 'את יחידך' כלומר היחיד לאברהם, ומה ענהו שהוא יחיד לאמו, וביאר בזה בספר ברית שלום דאברהם הקשה להקב"ה הרי יצחק הוא יחיד לאמו וא"כ הרי הוא בכור פטר רחם, ובכור אחר שיצא מרחם אמו א"א להקדישו לקרבן, שאין קדושה חלה על קדושה, וא"כ היאך תחול קדושת קרבן על יצחק. והשיב לו הקב"ה 'אשר אהבת' שהרי בגמ' [שבת קל"ב] איתא מברכין בשעת המילה אשר קידש ידיד מבטן וכו', ופירש רש"י [שם] זה יצחק על שם הכתוב אשר אהבת וכו', וא"כ ענהו הקב"ה שיצחק כבר נתקדש מבטן, וע"כ קדושת הקרבן קדמה לקדושת הבכורה.

[ד] אשר אהבת. ו
אהבת, אמר לו שניהם
ומבואר שאברהם
יצחק וישמעאל באות
ישמעאל היה רשע, כמ
ששרה ראתה אותו מצד
ורציחה, וע"כ גירש אותו
רשע, וביותר דהרי כשאנ
ומים וכ' רש"י [שם כא,ד]
שונאו על שיצא לתרבות
לקב"ה ש
ואפ"ל ע"פ המוב

[א] נא. כ' הר"ן [דרשות הר"ן דרוש שישי] דבר חידוש, שהעקידה לא היתה ציווי כלל אלא בקשה, שהרי אין 'נא' אלא לשון בקשה, ואם אברהם לא היה עוקד את יצחק לא היה לו עוון ולא היה מקבל עונש, אלא הקב"ה ביקש ממנו שימחל לו את הבטחתו 'כי ביצחק יקרא לך זרע' ויעקד את בנו, ואברהם לגודל אהבתו עקד את יצחק כדי למלאת את רצון ה'.

אמנם בגמ' [סנהדרין פט"ב] וכן הביא רש"י [ע"ה פ] מבואר באופ"א בקשת הקב"ה, דז"ל רש"י אין נא אלא לשון בקשה, אמר לו בבקשה ממך עמוד לי בזה הנסיון, שלא יאמרו הראשונות לא היה בהן ממש. הרי דהבקשה היתה שיתגבר לעמוד בנסיון כדי שלא יוציאו לעו, אך עצם האמירה 'העלהו לעולה' היתה ציווי. ואכתי יל"ע.

[ב] בנך. כ' רש"י [ד"ה את בנך] וז"ל אמר לו שני בנים יש לי, אמר לו את יחידך, אמר לו זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו, אמר לו אשר אהבת, אמר לו שניהם אני אוהב, אמר לו יצחק. ע"כ.

והנה נחלקו האחרונים אם הגר נשתחררה בעת שלקח אותה אברהם, דהמהרש"א [יבמות ק"א] ששרה שחררה אותה בעת שנתנה אותה לאברהם, ואילו הערוך לנר [שם] והאור החיים ס"ל שלא נשתחררה. אמנם במהרש"א בסנהדרין [צ"א ד"ה ויתן] כ' שישמעאל היה בן השפחה שנולד קודם שנשתחררה הגר, וע"כ לא ירש את אברהם, ויל"ע בסתירת דבריו.

עכ"פ לדעות הנ"ל שהיתה שפחה הרי לא מתיחס הולד הולד אחר האב, שהרי הגמ' [יבמות ק"א] מבארת שאמר הקב"ה לאברהם לא תקח עובדת כוכבים ושפחה כדי שזרעך לא ילך אחריה, וא"כ כיצד אומר אברהם שישמעאל אף הוא בנו.

וביותר שהרי הגר היתה מצרית, ובגמ' [קידושין ס"ב] אמרו שאין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך, וא"כ כאן שאמר לו הקב"ה 'את בנך' הרי בהכרח הכוונה ליצחק. וצ"ע.

ועוד דבגמ' [יבמות ס"א] אמר רב הכל מודים בעבד

פרשת העקידה עם קושיות תמיהות וביאורים, מרבתינו הראשונים והאחרונים וראשי הישיבות.

נַאֲחֵז בְּסֵבֶךְ בְּקֶרְנֵינוּ.

כ' המהרי"ל דיסקין [ע"ה ת] שהטעם שהאיל נאחז בסבך לפי שמעשה העקידה היה ביוה"כ, ואם לא היה נאחז בסבך היה אסור לקחתו מפני איסור צידה, לפיכך נאחז שאז הוא כניצוד ועומד, שמותר, כמבואר בגמ' [ביצה כד.א].

תפילת הרגלים מרבתינו לבית בריסק

ירח האיתנים תשע"ה

וּמְפַנֵּי הַטְּאִינוּ גְּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ. וְנִתְרַחֲקֵנוּ מֵעַל אֲדָמָתֵנוּ. וְאִין אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְעֲלוֹת וְלָרְאוֹת

וּמְפַנֵּי הַטְּאִינוּ

הנה בתפילת הרגלים וכן בתפילות הימים הנוראים אנו אומרים תפילה זו כהקדמה להזכרת קרבנות מוספי היום שאין אנו יכולים לעשותם מחמת חורבן הבית.

אמנם ברגלים אנו מוסיפים עוד תפילה בהמשך "מלך רחמן" שבה אנו שבים ומעוררים על עניין זה של חורבן הבית ומבקשים על בנינו.

ואמר מרן הגרי"ז שהתפילה הראשונה של "ומפני חטאינו" מכוונת כנגד הקרבת קרבנות היום שאנו מצווים עליהם ומחמת אורך גלותנו נבצר מאתנו להקריבם כדינם ותפילה זו היא שווה לכל המוספים ואנו אומרים אותה גם בראש השנה וביום כיפור, אולם התפילה השנייה עוסקת במצוות העליה לרגל, ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך בשלש פעמי רגלינו" ולכן תפילה זו נאמרת רק בשלש הרגלים שבהם אנו מצווים על עליה לרגל, ולא בר"ה ויו"כ.

גְּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחֲקֵנוּ מֵעַל אֲדָמָתֵנוּ

מבואר כאן דמלבד מה שגלינו מארצנו הקדושה הרי שגם נתרחקנו מאדמתינו, והביאור נראה דיש שם כללי של הארץ שהיא ירושה לבני ישראל, ומלבד זה יש את האדמה של כל אחד ואחד כפי שזוכה בחלוקת הארץ, ועל זה אנו אומרים שמלבד מה שגלינו מהמקום השייך לעם ישראל "ארץ ישראל" גם נתרחקנו מאדמתינו היינו כל אחד ואחד מהאדמתו הפרטית.

והנה קי"ל דקדושה שניה שקידש עזרא את הארץ כשעלו ישראל מבבל קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא, וקדושה זו קיימת היא עד היום.

אמנם אמר הגאון רבי משה הלוי בן מרן הגר"ח זצ"ל שבזמן חורבן הבית הראשון התבטלה הבעלות הפרטית של כל היחידים על בתיהם ועל שדותיהם בא"י מכח דינא דכיבוש מלחמה, אך הבעלות הכללית של הציבור הישראלי לא התבטל והיות שעוד לא התקיימה עוה"פ חלוקת הארץ, כל א"י כולה היום תחת בעלות כללית זו של עם ישראל כולו היא עומדת.

ולפי"ז אמר הגר"מ זצ"ל דאין מקום כלל לאותם

הסוברים שאפשר למכור את קרקעות ארץ ישראל בשנת השמיטה לנכרים ובכך להיפטר מחובת שמירת שביתת הקרקע, שהרי כל פרשת מקח וממכר הכתובה בתורה רק מאפשרת ליחידים למכור את מה שקנוי להם וכדכתיב וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך וכו', אבל לומר שכלל ישראל יוכל למכור את א"י שהיא תחת הבעלות הכללית והציבורית הזאת, יש לדייק מדברי הרמב"ם [כפ"ג משלוחין ושותפין ה"ז] שזהו דבר שא"א להיות וממילא כל האידאה של היתר המכירה נפלה בכירא ואין כאן על מה לדבר כלל וכלל.

גְּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְנִתְרַחֲקֵנוּ מֵעַל אֲדָמָתֵנוּ

פירש הגרמ"ד סאלאוויצק שליט"א דעיקר מעלת ארץ ישראל היא משום המצוות התלויות בארץ דא"א לקיימן אלא בא"י, אולם בארצות הסמוכות לא"י נמי חייב במצוות התלויות בארץ מדברי סופרים ומתקנת הנביאים, וכמש"כ הרמב"ם ת"א מהל' תרומות ד"ו.

ולפי"ז נמצא דיש קצת מעלת ישוב א"י כארצות הסמוכות לא"י כיון ריש בהן חיוב מדרבנן, ובה א"ש הכפילות ד"גלינו מארצנו" היינו מא"י עצמה דאין לנו את המצוות התלויות בארץ מהתורה ולא זו בלבד אלא "ונתרחקנו מעל אדמתנו" כלומר שגלינו למרחוק ואין לנו מצוות התלויות בארץ אף מדרבנן.

וְאִין אֲנַחְנוּ יְכוּלִים

מרן הגרי"ז ביאר ענין כאן, ע"פ דברי הגר"א דו המקדש צריך להשתחוות ליומא שאמרו שם בגמ' עולין לרגל עומדים צפופי הגרי"ז שדין זה שיש לו מיוחד ברגלים, אלא כל השתחוואה, והוסיף שדבר שכתב גבי הבאת ביכור היוצא מביהמ"ק צריך

יאורים ופירושים מרבתינו לבית בריסק על 'תפילת הרגלים' והמסתעף.

וְאִין אֲנַחְנוּ יְכוּלִים וְכִי וְלַעֲשׂוֹת חוּבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירְתָּךְ.

הדברים צ"ב דהא קי"ל קדושה שניה קידשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא ומקריבים אע"פ שאין בית, וא"כ מהו שאנו אומרים "ואין אנחנו יכולים לעשות חובותינו".

חיובי העמידה בימים הנוראים וסוכות

בשעת הסליחות | וידוי | ב'אבינו מלכנו' | כשפותחין הארון | בזמן הפיוטים | בתקיעת שופר | בתקיעות דמעומד | בתקיעות דמיושב | בזמן אמירת 'כל נדרי' | בשעת ההקפות | לימוד זכות על היושבים בהקפות | אם האנשים כמחיצה | חילוק בין ההקפות

הפיוטים שמוסיפין בחזרת הש"ץ חשיבי חלק מתפילת החזרה, ולכתחילה הא בעינן לעמוד בשעת חזרת הש"ץ, ויש שח' דלא חשיבי כחלק מהתפלה לענין זה.

1. תקיעת שופר - המנהג היום לתקוע פעמיים, תחילה קודם תפילת מוסף, והוא נקרא בגמ' תקיעות דמיושב, ושנית נהגו לתקוע על סדר תפילת חזרת הש"ץ, אחר מלכיות ואחר זכרונות ואחר שופרות והם הנקראים תקיעות דמעומד, משום דמעיקרא נתקנו על סדר תפילת הלחש, אך האידנא לא נהגו לתקוע רק בשעת חזרת הש"ץ, ויש לברר חיוב העמידה בתקיעות ובברכותיהן.

2. הנהגה בשו"ע (תקפ"ה) "צריך לתקוע מעומד", והטעם כ' במשנ"ב דילפי' לה מספירת העומר.

אמנם הוסיף שם דאף היכא שתקע מיושב יצא יד"ח דקרא אסמכתא בעלמא ולכתחילה.

עוד כ' דאת השומעים לא הטריוח לעמוד משום כבוד הציבור, וגם משום שהרי ישמעו עוד תקיעות על סדר התפילה, והיכא שאינו עתיד לשמוע על סדר התפילה לכתחילה צריך לעמוד, [ומה שנקראים

תקיעות דמיושב היינו א"כ להדיא שהשמועין בתקיעות דמיושב, ורק ה. ולענין תקיעות דמעומד לכתחילה מדרבנן דבייבי יצא יד"ח. ולענין הברכה, כ' במעומד כמו כל ברכת ה' ח' ס"א), והיינו נמי לכת

יו"כ 5. נהגו לעמוד בשעת

סליחות

א. קל מלך וי"ג מידות - כ' המטה אפרים (תקפא, יח) וכן באליה רבה (תקפא, י) שטוב לעמוד בשעת הסליחות, ויש שיושבים בזמן אמירת 'זכור רחמיך', ועומדים לאמירת 'שמע קולנו'.

אך כ' שעכ"פ יקפיד לעמוד בשעת 'קל מלך יושב' וי"ג מידות.

ב. וידוי - עוד כ' שם במטה אפרים שיעמוד בשעת אמירת הוידוים, וכ"כ במ"ב (תרו, י) שהוא דרך הכנעה, ומתווה בלב שלם.

ג. אבינו מלכנו - כ' הערוך השלחן (תקפ"ד, ב) שיש לעמוד בעת אמירת אבינו מלכינו, והטעם יש שכ' ע"פ הלבוש (תקפ"ד) שכ' שהוא נתקן כנגד ברכות אמצעיות, וע"כ ראוי שיהיה בעמידה כמותם.

וכן משום דנהגו לפתוח הארון בשעת אמירת א"מ,

ר"ה

ד. כאשר פותחים את הארון בשעת אמירת הפיוטים, הנה אותם שאין רואים את הס"ת ודאי שאין צריכים לעמוד.

ואותם הרואים את הס"ת נחלקו הפוסקים, לדעת החת"ס (בשו"ת חו"מ ע"ג) צריך לעמוד, אך לדעת הפמ"ג (סי' קמ"א) אי"צ לעמוד כיון שהס"ת מונח ואינו מהלך.

ובט"ז (יו"ד סי' רמ"ב סק"ג) כ' שמעיקר הדין אין חיוב לעמוד כיון שהס"ת ברשות אחרת, אלא שהעולם עושים כן דרך כבוד, וכן הוא בשעה"צ (קמ"ו ס"ק י"ח).

אמנם הערוך השלחן (יו"ד רפ"ב ס"ק י"ג) כ' דכיון שנהגו העולם לעמוד מפני הס"ת הרי אם לא יעמוד יש בזה העדר כבוד התורה, וע"כ מוכרח לעמוד.

ה. אמנם יש שכ' שיש לעמוד משום שאף אותן

מערכות הלכתיות מוגוונות על ירח האיתנים.

הכולל לקט מקיף אך תמציתי בנושאים הנידונים.

בספר מראה הגדול (ח"א דרוש ו' לתשובה, הביאו השדה חמד, מערכת יו"כ אות י"ד) כ' שזה בשאר שנים, אבל בשנת השמיטה, כיון שמקיים מצות השביעית כתיקונה ומשמט חובות חבירו, גם ה' יכפר לו אף על עוונות שבין אדם לחבירו, ובשדה חמד שם כ' דאין מסתבר לחלק בזה.

הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל

משגיח דישיבת קול תורה

שמחת חג הסוכות כחיזוק קבלות יום הכיפורים

חג הסוכות הוא זמן שמחתנו, ובימים אלו מצווים אנו בשמחה יתירה. אמנם הלא במבט של תורה העיקר הוא הקביעות בכל עבודה רוחנית, וכל דבר ארעי אין בו ענין, וא"כ עלינו לחפש עצה שהשמחה הנרכשת בימים אלו לא תשאר זמנית ומוגבלת לימי החג אלא תמשיך ללוות אותנו במשך השנה.

ואת העצה לכך ניתן למצוא בפסוק (ישעיה לה י) 'ופדויי ה' ישובו וגו' ושמחת עולם על ראשם'. כיצד ניתן להפוך את השמחה ל'שמחת עולם'? התשובה היא 'על ראשם'. כשהשמחה איננה רק בלב ובהרגש אלא בשכל, בראש. כך יש לדרוש את הפסוקים (תהלים צב) 'עלי עשור ועלי נבל עלי הגיון בכנור, כי שמחתני ה' בפעלך במעשי ידיך ארנן'. 'שמחתני' - לשון עבר, 'ארנן' - לשון עתיד. אם רוצים להביא לכך שהשמחה לא תשאר רק בעבר אלא תמשיך בעתיד, ואף במצב של 'בלילות', העצה היא 'עלי הגיון בכנור', שהשמחה תהיה לא רק בהרגשי הלב אלא אף בהגיון השכל. וכן יש לפרש בקינות ת"ב את האמור בקינת 'אלי ציון', 'עלי הגיון מחוליה', שהמחול בערי ציון היה מחול שבהגיון ובשכל.

אם האדם יודע שע"פ השקפת תורה צריך שתהיה מטרה לשמחה, אם מחוור לו בבירור שהשמחה היא אמצעי לעבודת ה', אז יוכל להביא את השמחה להבנת השכל והיא תתקיים בידו.

כך נראה לבאר מה שאמרו בגמ' סוכה מח ב, 'א"ל ההוא מינא דשמיה ששון לר' אבהו עתידינו דתמלו לי מים לעלמא דאתי, דכתיב ושאתם מים בששון. א"ל אי הוה כתיב לששון כדקאמרת, השתא דכתיב בששון משכיה דההוא גברא משינין ליה גודא ומלינין ביה מיא'. בודאי שסודות עמוקים יש בגמ' זו, אבל לפי פשוטו יש לבאר כך. ההוא מינא טען שהשמחה היא מטרה לעצמה, וכיון ששמו ששון, ושם הלא מבטא מהות, א"כ כולו שמחה, וממילא 'עתידינו דתמלו לי מים לעלמא דאתי', כלומר בודאי אגיע לעולם הנצח כי המטרה היא עצם השמחה. וענה לו ר' אבהו שלשמחה בפני עצמה אין מקום בעולם הנצח, שהשמחה אינה אלא אמצעי, ואדרבא, יעשו מעורו נאד, כלומר אמצעי, ואנו נמלא בו מים עבורנו, עבור עולם הנצח שלנו.

מה שנוגע אלינו, עלינו להשתמש בשמחת חג הסוכות שאחרי הימים ולהרגיש היטב בכוחות עצמנו ולהאמין שיש ביכולתנו להוציא לפועל עצמנו ביום הכיפורים.

וכדאי להרחיב מעט בענין זה.

הנה ביום הכיפורים מקבל כל אחד על עצמו קבלה שהיא עיקר עבודתנו את עצמנו, הלא בשנים הקודמות לא הצלחנו להחזיק במשך השנה במה בשנה זו הקבלה תחזיק מעמד? וכי הפעם יהיה אחרת?

ומאי גיסא נשאלת השאלה, הנה כתב המב"ט בספרו בית אלקי עוד יש לומר) שאם האדם שב מחטאיו ומקבל על עצמו שלא ישוב אליה על כך מיקרי שעשה תשובה. ולדבריו, מה החומרה הגדולה בכך שאין מח תשובה היא אף אם עובר על קבלותיו לאחר זמן?

אמנם, כל זה נובע מאי הבנתנו מה היא קבלה נכונה ואמתית. צריכים

מאמרים, שיחות, פרקי מחשבה והגיונות על ירח האיתנים.
מיניהם מאמרים הרואים אור לראשונה.

הנצי"ב אומר שאחד הדברים המועילים שהיו בבית המקדש זה, שאם אחד חשב את עצמו בדרגה גבוהה, יותר ממה שהוא באמת, אם זה אמת כפי שחשב היה צריך להרגיש התעלות בבית המקדש. ואם הוא ה' בבית המקדש ולא הרגיש התעלות, זה מהוה סימן שלא הגיע למה שחשב. ולאחר החורבן אי אפשר לברר טעות כזו.

ירח האיתנים תשע"ה

עשר ידיעות לר"ה

שיטת בעל המאור | ברכת השופר

הבעל המאור [ר"ה לד,א] סובר שבזמן חכמי הגמ' לא היו מברכים על התקיעות בר"ה, משום שהברכות התפילה של מלכויות זכרונות ושופרות הן עצמן היו כברכות על השופר, והברכה על השופר כיום היא מנהג שהנהיגו הדורות האחרונים.

אך הרמב"ן [מלחמת ה' שם] חולק עליו, וכ' דדברים אלו הם 'דברי הבאי', ועיי"ש בדבריו שבזמן הגמ' היו מברכים על השופר באמצע התפילה כמו בנשיאת כפים.

שיטת הסמ"ג | גדר מצות השופר

הסמ"ג [עשה מב] כתב שהמצוה היא לתקוע בשופר בר"ה, והברכה היא 'על תקיעת שופר'.

וכן דעת ר"ת [הובא ברא"ש ר"ה פ"ד ס"ו] שעיקר המצוה היא מעשה התקיעה. אך ברמב"ם [שופר א,ג] מבואר שהעיקר הוא שמיעת קול השופר. ומה שאנו יוצאים יד"ח לדעת ר"ת אף שאינו תוקעין, ב' החתם סופר [או"ח קפכ] שהוא מדין שליחות.

דינו המחודש של רבי אבלי | שכח המלך הקדוש

הגאון רבי אבלי פאסוועלער [הובא בחיי אדם כד,י] הרעיש את עולם ההלכה בחידושו שהשוכח בליל ר"ה לומר 'המלך הקדוש' אינו חוזר, כדין שוכח 'עלה ויבוא' בליל ר"ח.

ובשעה"צ [תקפכ,ד] חולק שלא יוצא אלא א"כ סיים בתפילת חול, אבל סיים בשל יו"ט חוזר.

טעמו של רב האי גאון | תקנת תשר"ת

הרא"ש [ר"ה ד,י] הביא את דברי רב האי גאון שכ' שאין לחשוב שירושלמי חידשו [ר"ה לד,א] ונפל ספק בדבר כיצד היא מצות התרועה, אלא בימים קדושים לתקוע 'תרועה' וחלק אחר עשה 'שברים', ואלו ואלו יצאו יד"ח דשתיהן שיש בזה מחלוקת תיקן רבי אבהו שכל ישראל יתקעו תשר"ת, להראונו [ועיי"ש בב"י [תק"צ] שכ' דאין כן דעת הרמב"ם, שסובר שיש תרועה אחת מהתורה, וספק בידיו מה היא.

הוראתו המחודשת של הגרש"ז אויערבאך

הגרש"ז אויערבאך הורה [הליכות שלמה א,טז הע' כב] שבקידוש ויפה לכוין בברכת שהחיינו גם על קיום המצוות של שנת השמיטה.

וטעמו שהרי זה בא מזמן לזמן של ז' שנים, וראיה לזה מהירושלמי [סוטה סוף פ"ו] וברדב"ז [שם] דההבדלה שנת השמיטה. ועיי"ש שם שהסכים עמו הגר"ש אלישיב.

ידיעות מרתקות ומחודשות על ירח האיתנים, מלוקט מרבתינו הראשונים עד אחרוני זמנינו.

הוראתו המחודשת של הגרש"ז אויערבאך | שהחיינו על השמיטה

הגרש"ז אויערבאך הורה [הליכות שלמה א,טז הע' כב] שבקידוש של ליל א' של ר"ה ראוי ויפה לכוין בברכת שהחיינו גם על קיום המצוות של שנת השמיטה.

כמוצא שלל רב...

גם הפעם הגיעו לשולחנו אלפי תשובות ממשיבים שונים מרחבי הארץ כולה, ואכן ניכר היה העמל והיזע שהושקע בליבון ובירור התשובות לשאלות ולחידות השונות. כפעמים קודמות עלו ונתעלו המשיבים בהיקף ובאיכות, והמוצא להלן הינו מעט מזעיר מהיקף התשובות שהגיעו לידינו.

השאלות המופיעות כאן נשאלו בגליון יחלק שלל ח"א, כאשר על גביהם שיבצנו את תשובות המשיבים השונים, רבנן ותלמידיהון.

גם הפעם זכינו לחביבות מיוחדת ממרנן ורבנן מרביצי התורה וראשי הישיבות שניאותו להשיב על השאלות שהצגנו לפניהם, להגדיל תורה ולהאדירה.

- שאלה זו הופיעה בגליון יחלק שלל ח"א אות קסז -

המתחיל במצוה בתקיעת שופר

בשו"ע [תקצב, ד] כתב זה שתוקע כשהן יושבין תוקע על סדר הברכות, ומקורו בדברי הרמב"ם [שופר יג, יא], וכ' הפוסקים שהטעם הוא משום שהמתחיל במצוה אומרים לו גמור. וצ"ע מאי שנא מדין מילה דפסקינן [יו"ד, רסו] שלא ימולו שני מוהלים מילה אחת בשבת, שזה ימול וזה יפרע, ומוכח דרך בשבת יש בזה פלוגתא, אבל בחול לכו"ע מותר שיעשה אחד מילה ואחד פריעה, ואמאי לא אמרינן גם בזה עכ"פ לכתחילה שהמתחיל במצוה הוא שיגמור.

תשובת הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א

ב"ה

משום סכנה

תשובת הגאון רבי אביגדור ונצל שליט"א

תקיעת דמיושב ודמעומד הן ענין א', אבל מילה ופריעה מצוה א' הם מעשים שונים, כמו בקרבן שחיטת

שרות תשובות ויישובים לקושיות עלירח האיתנים שהופיחו בגליון הראשון של יחלק שלל.

בתוכם זכינו לתשובות כתי ממרן הגר"ח קנייבסקי והגר"א ונצאל שליט"א.

ירח האיתנים תשע"ה

הדרך לעליה ביצירת ה'מחייב'

עת ערב מוקדמות, מעט לאחר צאת השבת.

כדרכו של בית מרן ראש הישיבה, לא ניכרה בו תכונה רבה בזמן זה, למעט שני משמשים שסייעו לסדר את פריטי השבת במקומם הראוי, וראש הישיבה שהיה עסוק ראשו וקרבו באחת הסוגיות המוקשות הנלמדות בהישיבה, איש לא היה בבית בר"ח ראב"ד 27 בכני ברק - ביתו של ראש ישיבת פוניבז' מרן הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זיע"א.

לבית ראש הישיבה נכנס אחד מרבני המרכז, הוא בא להיוועץ עם ראש הישיבה על בעיה שקרתה באיזור מגוריו, השיחה כהרגלה קלחה למחוזות רבים, ראש הישיבה החל לברר את הקורה לפרטי פרטיו, ומביע את דעתו בדבר הצורך לעשות באותו מקום.

לאחר מכן נפנה ראש הישיבה לשדוח מעט עם הרב על הקורה עמו, ותוך כדי שיחה מספר לו האורח כי הוא נשלח מדודו ר' משה חיגר, המתגורר במעון גוה הדר לזקנים בירושלים, לשלוח דרישת שלום לראש הישיבה.

- ר' משה חיגר, הוא חי?? - שואל ראש הישיבה.
- בודאי, הוא מתגורר בירושלים, זקן מופלג אך בריא - השיב האורח.
- היכן הוא נמצא, אני חייב לבקר אותו - משיב המארח.
תוך כדי שיחה מבקש ראש הישיבה מנהגו המסור הרב יחזקאל אסחייק, שחפץ הוא עתה לעלות לירושליימה לפגוש במו עיניו את ר' משה חיגר...

המקורב, שידע לאחר השבת שאין זה הזמן המתאים שראש הישיבה יעלה לירושליימה, ניסה להביאו מהבקשה, באומרו שבהמשך השבוע בין כה מתעתד ראש הישיבה לעלות לירושליימה, ואז יוכל לפגוש בו. אך הפעם היה ראש הישיבה נחרץ בבקשתו -

- אם אינך רוצה לקחת אותי, אזמין מונית ואסע לירושלים... השיב ראש הישיבה.
כשראה זאת אותו מקורב, הוא פנה מיד לאחד ממקורבי הבית שדר בירושלים, שישור מהר לאותו מושב זקנים, ויזדרז להביא את ר'ק משה חיגר הנה, וכך הטיחה לעלות בשעת ערב מאוחרת לירושלים.

ואכן תוך זמן קצר הגיע ר' משה מלווה בידי אותו מקורב לבית ה... זאת הגרא"מ שך, יצא את חדרו ופנה לקבל את פניו, וניכרה חיבה ו... השנים התיישבו בחדרו של ראש הישיבה, והחלו להרפק אל זכרונות שעה ארוכה על ימי עלומיהם.

משסיימו זאת, נפנה ר' משה לצאת את בית ראש הישיבה, וזכה ל... הישיבה, עד למוכניתו של אותו מקורב, דבר שאינו בשיגרה אצל הגרא"מ ימים.

רק לאחר שאותו מקורב יצא את האיזור, פנו מקורבי ראש הישיבה... מיהו אותו ר' משה חיגר, שראש הישיבה כה מתאמץ לכבדו, ומהו...

ס פורת מופלאה מימים רחוקים וקרובים על עולמם של בני התורה ועמליה בצוק העיתים.

היו אלו שנות נישואי הראשונות' - מספר ראש הישיבה, 'לאחר שנישאתי לאחייניתו של מרן הגרא"מ מלצר, המשכתי ללמוד בישיבתו בקלצק, והייתי אברך מן המניין, אך בעוד שבימי בחרותי הייתי מנותק מכל הוויות העולם, והשתדלתי לעסוק אך בתורה, לאחר נישואי חשתי בצורך אף לסייע בבית במידת האפשר, וכך נהגתי, גם לאורו של הגרא"מ מלצר שהינחה אותי בדרכי."

'ישיבה של מטה' - חדר האוכל

ה היה מחזה לא שיגרתי.

דוקא בחנות הפלאפל, בינות לחומוס ולציפס המבעבע, צדה את עיני תמונה לא שיגרתי. בן הישיבה שאוחז את ידיו הנטולות טרם ניגובם, מפנה את פניו לצד מסוים ומברך בדביקות 'על נטילת ידים...! אינני רגיל במראות שכאלו דוקא בדוכני המאכל, ואת זה חפצתי להכיר, להעריך.

הבחור שהבחין במבטי הנוקב, השכיל לשתף אותי בתחושותיו, והללו הובילו אותי באקראי ממש לאחת מפינותיה הבהקות של הישיבה.

'הגעתי הנה לאחר יום מטלטל' - פותח הבחור - 'אבי מאושפז כאן בבית החולים הסמוך, והתבקשתי לסעוד אותו בחוליו, לא הספקתי לטעום דבר מה בטרם יצאתי את שערי הישיבה, ולא היתה לי ברירה אלא לקנות דבר מה להשקיט את רעבוני, אך כמי שחונך שגם האוכל הינו חלק מיישותו של בן הישיבה, לא משנה אם אני בחדר האוכל הישיבתי, או בקיוסק צוהל, הוייתי נשארתי ישיבתית באשר היא'.

המחשבות החלו לרצד במוחי - את החינוך הזה הוא קיבל בין שערי הישיבה?? וכי כך נראית 'ישיבה של מטה' - חדר האוכל - בישיבתם??

לא התאפקתי. ביקשתי ממנו לפרט באוזניי היכן הוא לומד, ואימתי זמני הארוחות בישיבתו. משנענית, הבטחתי לעצמי שאני הולך לראות זאת כמו עיניי, ללא מתווכים...

כבר למחרת היום שמתי פעמיי לשכונה הירושלמית המדוברת, הבטתי בשעוני לבדוק אם שעת ארוחת הערב החלה. מבלי לחשוש, החלטתי להכנס לחדר האוכל, להביט ביושבים בו בעת אכילתם.

אני פוגש את בן שיחי מה'פלאפל', ואני שואלו, ספק בסקרנות, ספק בתהיה - מיהו המשגיח שמנווט את צעדיכם בחדר האוכל?! היכן תלוי השלט בו נקבעו עשרת הכללים - כיצד היא נטילת הידים, איך תיראה הברכה, מה ישוחחו בין נגיסה לנגיסה, כיצד מכבדים את האחר במנה הגונה, איך הופכים זבחי מתים למעדן מלכים... ועוד ועוד...

לא היה קל להוציא תשובה ברורה לשאלה המסקרנת, אך משרבו החיצים למטרה אחת, אל אותו 'אלטערער' בחור', החלטתי גם אני לתהות על קנקנו, ולהבין איך בחור יכול לחולל מהפך באיירה של ישיבה של מטה...

אחר מילות הנימוס, הוא פותח במנולוג מרגש. הוא מספר שבאחד הימים כשדושיבת סלונים, ובפיו תלונה זועמת על האוכל החסר בחדר האוכל... הושיב אותנו מובהקת, החל לפרוט על מיתרי הלב, לספר מעט על מנות האוכל שהצמיחו אותו 'לא היתה לנו אפשרות להתלונן כלל' - הוא פותח, 'היינו נשלחים לאכילת יס אחד התפלל שאך יתמזל מזלו ויגיע הוא לאסטנציה מרווחת, שבה ניתן לספק מע הייתי נער צעיר ושקט, ביישן מטבעי, ואינני יודע איך, אבל תמיד התמזל ומטבע הדברים תמיד זה היה אצל העני שבעיירה... מטבע הדברים, הבחורים עליהם אצל הבעלי בתים, ורבים מחבריי, התפלאו כיצד אני חוזר כה מאושר, למרוז אכילתי...'

הסברתי להם, כי ה'בעל הבית' אליו נשלחתי הינו בר אוריין, שיודע לתת את הע יתרה מכך, הוא לימד אותי כיצד דוקא בדלות הקיימת, ניתן למצא בקלות יתר או

מושגי טמירים ונעלים מועלמה של הישיבה, מועלים ומנותחים ביד אמן, בשרטוט קווי הנפש של בני הישיבות.

דוקא בחנות הפלאפל, בינות לחומוס ולציפס המבעבע, צדה את עיני תמונה לא שיגרתי. בן הישיבה שאוחז את ידיו הנטולות טרם ניגובם, מפנה את פניו לצד מסוים ומברך בדביקות 'על נטילת ידים...! אינני רגיל במראות שכאלו דוקא בדוכני המאכל, ואת זה חפצתי להכיר, להעריך.

אוצר בית דין

מהותו

חז"ל התקינו שבי"ד יהיו מתעסקין באסיפת הפירות שיש בהם קדושת שביעית וחלוקתן לאנשי העיר, כיון שחששו שיהיו שיעכבו לעצמם שלא כדין או יעשו בהם סחורה

דרך עשיית האוצר

בי"ד ממנים שלוחים לקבל את הפירות מהבעלים, [או ששוכרים את בעל השדה עצמו] ומכניסים אותם למקום מיוחד, ומחלקים אותו אצל אנשי העיר, ואין גובים כסף עבור הפירות עצמן אלא את ההוצאות שהיו בכל שלבי השיווק.

בנוסף בי"ד מתנה עם בעל השדה [שהוא שלוחם] שאם לא יצליח לגבות כסף מהצרכן, הוא לא ישלם לו את שכר עבודתו.

חלוקת הפירות

שלוחי בי"ד מחלקים לכל אחד

רבי פנחס מנחם אלתר זצוק"ל

- הפני מנחם -

רסג הערה בדין פרוזבול בקטן

שנינו בגיטין [לו, ב] דאר"י אמר שמואל יתומין אין צריכין פרוזבול, עין בל' השוע [חו"מ סז, כח] שהוסיף דאיירי ביתומים קטנים, שיש להם מלוה ביד אחרים, ומשמע לפי"ז דקטנים שאינם יתומים אם יש להם הלוואות צריכים פרוזבול.

ויש להק' עלה טובא חדא אמאי קטן צריך פרוזבול הא קי"ל דקטן אוכל נבילות אין בי"ד מצווין להפרישו, וא"כ הרי קטן אינו עובר על ורעה עינך באחיך שע"ז תיקן הלל פרוזבול, וכן אינו עובר בלא יגוש. ועו"ק דהא במילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן, וכי שכיח שקטן ילוה לאחרים שיתקנו בשביל זה פרוזבול. ועוד דקיי"ל בב"מ [יב, א] דקטן אין לו זכיה אלא מדרבנן, ורק בכדי שלא יבא לריב תיקנו לו זכיה, ואף מקח וממכר דקטן הוי דרבנן, וגם שמיטה בזה דרבנן, וכיון דכל הפרוזבול הוא רק דרבנן, וכן חיובא דקטן בלא יגוש.

וצ"ע מי שנעשה בר מצוה בזמן החיוב דלא יגוש דהיינו בר"ה של מוצאי שביעית, דאז משמט ההלוואה, אי אתי פרוזבול דרבנן שכתב קודם היותו גדול ומוציא חיוב לא יגוש דאורייתא, דיש לומר דסו"ס אף אי חיוב הלוואה דקטן היא מדרבנן, מ"מ חייב הלוה להחזיר מפני דרכי שלום כיון דיש לקטן זכיה מדרבנן, וכיון דמצי לתבוע בב"ד אף אי חיובא רק מדרבנן, מ"מ כיון דעובר מה"ת בלא יגוש אם תובע תשלום שרבנן חייבוהו, א"כ גם מהני הפרוזבול שלו, ואפילו שנכתב בהיותו קטן, או דילמא כיון דהפרוזבול שעשה היה בהיותו קטן, ואין שליחות לקטן, וזה שתקנו חכמים פרוזבול לקטן, היינו רק לחנכו, א"כ לא יהני הפרוזבול שכתב בהיותו קטן. ואף לשי' התוס' דלא אתי תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן.

ושמא אין לחלק בין תרי דרבנן לחד דרבנן אלא בברכות וכיו"ב ולא באיסורין.

רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל

- ירושלים -

רסד חילוק בין שביעית להפקר

כתב הרמב"ם [שמו"י ד, ב] הירק בשעת לקיטתו והאתרוג אפילו היה כפול קודם ר"ה ונעשה ככר בשביעית, חייב במעשרות כפירות ששית, ואפילו היה ככר בששית הואיל ונלקט בשביעית הרי הוא כפירות שביעית ומתעשר כפירות ששית להחמיר, ומבואר בכסף

ק ושיות ותמיהות ממרביצי תורה, רבנים ודיינים, ובתוכם ידיעות מחודשות ופסקי הלכות, מאמרים ושיחות על עניני השמיטה.

ושאלנו, באברך שיש לו שכנים שאינם שומרים דיני שביעית ועובדים עבודות בגינה ובחצר, האם הוא אחראי עליו או לא, ומה יש לו לעשות. והנה בכל מקרה כששכנים עוברים על דיני שבת או שאר דינים, אם בידו למחות בודאי אמרינן כל ישראל ערבים זה לזה, ועליו להוכיחם, אבל אם בכל זאת לא שומעים לו מאחר שעשה את שלו אינו עובר כלום אך בשביעית גם הוא עובר.

זכה קובץ 'יחלק שלל' שגדולי ומאורי הדור שליט"א מנתבים את דרכיו ומייעצים ומזריכים את נתיבותיו, כאשר הם מעודדים ללא הרף את היוזמה הברוכה.

'יחלק שלל' בכמה מילים...

הקובץ יוצא זו הפעם הרביעית כאשר לראשונה יצא באלול תשע"ג, לאח"מ חנוכה תשע"ד, ולאחריו פסח תשע"ד, וכעת אלול תשע"ד.

הקובץ מופץ ב-3000 עותקים. בכ - 100 מהיכלי הישיבות בארה"ק ובחו"ל. כמו כן בבתי המדרש בריכוזי הערים החרדיות.

מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א מעיין בקובץ

מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א מעיין בקובץ חידות מופלאות ופתרון

הפצה ראשית

הפצה ראשית 'קולמוס'

072-2441660

הקובץ ניתן לרכישה בחנויות הספרים מובחרות.

מחיר 10 ש"ח.

להצטרפות לרשימת תפוצה בדוא"ל: talmudo1@gmail.com

להזמנת כמות גדולה -

מעוניין להיות נציג בישיבה / כולל -

מעוניין לתרום להחזקת הקובץ -

רוצה לרכוש מנוי לביתך -

חפץ בהנצחת קרוביך לע"נ -

טלפון: 052-7134401 | 050-4161963

פקס: 077-5558423

דוא"ל: talmudo1@gmail.com

10 קושיות מגדולי ראשי הישיבות

א שמחה בחג הסוכות

כ' הרמב"ם [לולב ת, ג] והאיך היתה שמחה זו החליל מכה ומנגנין בכנור כו' ורוקדין ומספקין ומטפחין כו' ע"ש. ויש לדקדק במש"כ והאיך היתה שמחה זו, הלא כבר מבואר ששמחה הוא בבשר ויין.

ובאמת יל"ע דלא מצינו הך שמחה שרוקדין ומספקין ומטפחין בכל שאר דין שמחה חוץ מחג הסוכות, וצ"ב מ"ש חג הסוכות משאר דיני שמחה דאיכא.

ויש לעיין במקור הדבר, מהו הדין ריקוד, ומנין דהוא שמחה כלל, ומה דדוד היה מפזז ומכרכר, שמא היה לכבוד התורה ואינו ביטוי לשמחה דוקא, ויל"ד.

ב חילוק בין כבוד הרגל לכבוד חתן

בבאר היטב [אה"ז סה, ב] הביא מהמהרי"ל דכבוד חתן וכלה עדיף מכבוד הרגל, ונ"מ שאם יש לו איזה מלבוש חדש ללבוש בחופה, ופגע בו הרגל קודם החופה, לא ילבישונו ברגל אלא יניחנו עד יום החופה.

ובפתחי תשובה [ג] הקשה מדברי הבה"ט [או"ח צ, יא] דשם כתב מי שהי' חבוש בבית האסורין ולא הי' יכול להתפלל בעשרה, והתחנן לפני השר ולא אבה רק יום אחד ולא יותר, איזה יום יבחר לו, פסק הרדב"ז שלא יחמיץ המצוה ותיכף יתפלל בעשרה, עכ"ד.

ויל"ד דשמא יש חילוק בדבר, דעצם התפילה שמתפלל לפני ראש השנה, אינו הגורם שלא יוכל ללכת לשמוע שופר או מגילה, משא"כ במה שלובש בגד זה היום, כבר דוחה כבוד לבישת הבגד הזה ברגל, ויל"ד.

ג טעה בהמלך הקדוש

בשער הציון [תקפב, ד] הביא דהחיי אדם כתב בשם מה"ר אבלי פאסוועלער, דאם טעה בליל ר"ה ולא אמר המלך הקדוש, א"צ לחזור כדין טעה ולא הזכיר יעלה ויבוא בליל ר"ח שא"צ לחזור מחמת שאין מקדשין החודש בלילה, עכ"ד.

ולכאורה יל"ע, דיש חילוק בדבר, דהא א"א לומר יעלה ויבוא על הצד שלא יקדשו את החודש דהא הוי הפסק, משא"כ מי שאומר בשאר ימות השנה המלך הקדוש גם כן יצא ידי תפילה.

ד מי פתח ראשון בעולם בתשובה

במדרש פר' וישב [ד, יח] וישם ראובן אל הבור והיכן היה וכו' ר"א אומר בשקו ובתעניתו היה עסוק וכו', א"ל הקב"ה מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה, ואתה פתחת בתשובה תחילה, חייך שבן בנך עומד ופותח בתשובה תחילה, ואיזה זה הושע שנאמר 'שובה ישראל עד ד' אלוקיך'.

וצ"ע דהא קין עשה תשובה לפניו, ואדה"ר אמרו חסיד גדול היה ועשה תשובה, ואמאי איתא דראובן פתח ראשון בתשובה.

ה בד' הרמב"ן בחיוב הסוכה על הבית

הרמב"ן [על התורה] כתב על המקרא 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות', שלא תאמר דסגי אם אחד מבני הבית ישב בסוכה, ת"ל כל האזרח לרבות כולם.

וצ"ע לכאורה, מהי ההו"א דסגי באחד מבני הבית שיישב בסוכה ויהני עבור כל בני הבית, והרי מצות סוכה חיובה על הגברא, וכל אחד מחוייב מצד עצמו בכך. [ויל"ד אי נימא דעיקר המצוה משום לתא דסוכה שתהא כביתו, סגי באחד מהבית שיעשה כן לכולם, וצ"ב].

ו במנהג אנשי ירושלים בנטילת לולב

בסוכה [מא, ב] תניא ראב"צ אומר כך היה מנהגן של אנשי ירושלים אדם יוצא מביתו ולולבו ביד בנו וכו', מאי קמ"ל להודיעך כמה היו זריזין במצות. וצריך ביאור דכיון שכבר קיימו המצוה דולקחתם ע"י נטילה של רגע אחד, א"כ איזה מצוה יש במה שנוטלים הד' מינים כל היום.

לפניכם 20 קושיות
וחידות מתוך הקובץ.

העונה על השאלות
והחידות כולן יכנס
להגרלה על מנוי שנתי
חינם!!

תשובות ניתן לשלוח דרך
המייל בלבד:
talmudo1@gmail.com
ולציין עבור המהדורה
התמציתית.

ז בגדר דין וידוי בתשובה

הרמב"ם [תשובה א, א] כת' כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתוודות לפני הקב"ה שנא' איש או אשה כי יעשו כו' להתוודות את חטאתם אשר עשו זה וידוי דברים, וידוי זה מ"ע, כיצד מתוודין בו, וכל בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קורבנותיהן כו', וכן כל מחוייבי מיתות בי"ד ומחוייבי מלקות אין מתכפר להן במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו, וכן החובל כו' אינו מתכפר עד שיתוודה. ובהלכה ב', שעיר המשתלח כה"ג מתוודה כו'.

וצ"ב מהו השייכות בין וידוי על חטא מתורת תשובה, הרי מבוי ברמב"ם [מעשה"ק ג, טו] כיצד מתוודה, אומר חטאתי עו"פ וחזרתי בתשובה וזו כפרתי, הרי דחזרת התשובה היא מקודם טרם הבאת הקרבן. עוד צ"ע שכתב הרמב"ם שאין מתכפר עד שיעשו תשובה ויתודו, וצ"ב איזו שייכות יש לה בין כפרה לתשובה, ואי נימא דיש שני דיני וידוי א. כשעושה תשובה, ב. בשעת כפרה, מנלן האי.

ח ברכת זמן בליל ב' דסוכות

הרא"ש [סוכה פרק ד, ד] פסק דבליל ב' אומר זמן תחילה ואח"כ סוכה, דהזמן לא קאי אסוכה, דמשהיינו על הסוכה נפטר בברכה בליל א', דהא אפי' אי הוי חול נפטר כמו בבירך בזמן העשיה, וכן נפסק בשו"ע [תרסא].

וקשה דא"כ גם מברכת שהחיינו על היו"ט יפטר ע"י הברכה בליל א', דהא פסק הרא"ש [ג] דברכת שהחיינו על עשיית הסוכה פוטרת שהחיינו על היו"ט כיון דהוי מחמת החג.

ט החילוק בין טלית לסוכה לדין תולמ"ה

בשו"ת רב פעלים [א, תשובה לד] דן אם נפלו המחיצות לאחר בניית הסוכה, והחזיר את הדפנות ולא הוציא את הסכך, האם יש בעיה של תעשה ולא מן העשוי בכה"ג, ופסק להתיר כיון שכשבנה מראש בנה סוכה כשירה עיי"ש.

וקשה, מאי שנא מטלית שנקרעה ותפרה, דאמר' בה שאם עשה כן איכא חסרון של תעשה ולא מן העשוי. [ויל"ד אי שייך לחלק דבטלית כשתפרה, נתחייב חיוב חדש של הטלת ציצית, ולכן כשתפר יש תולמ"ה, וא"כ האם סוכה שנפלו מחיצותיה אינה כן, ויל"ד].

י חילוק ברכת זמן מברכת לולב

כת' בשו"ע [תרמג, ב] לד' הרמב"ם מקדש מעומד ומברך לישב בסוכה וישוב, ואח"כ מברך זמן. וכת' במ"ב [ה] דבא לאפוקי שלא יברך זמן קודם שישב, משום שצריך להסמיך עשיית המצוה אל הברכה, וכיון שבירך לישב בסוכה צריך לישב תיכף.

וצ"ע מאי שנא מנטילת לולב דמבואר בשו"ע [תרנא, ה] דמברך על נטילת לולב ושהחיינו קודם שיטלם כדי שיברך עובר לעשייתו, וכן בשופר איתא [תקפה, ב] דמברך שהחיינו קודם התחלת התקיעה, ולא אמרינן דברכת הזמן הוי הפסק בין ברכת המצוה לעשיית המצוה.

10 חידות מופלאות

1. איזו ערמה מצינו דוקא בעולי רגלים המבקשים לנום את שנת הליל בירושלים, ומהי הערמה.
2. איך יתכן באחד מארבעת המינים שדוקא אם קוטמו הוא מתכשר לחג.
3. היכן מצינו שיעור מן התורה למצוה שהיא רק מדרבנן, בהקשר לחג הסוכות.
4. איך ניתן להוכיח מדין בהל' תפילין האם בניית בית המקדש דוחה חול המועד אף שאינו דוחה שבת ויו"ט.
5. איך יתכן שביו"ט מותר לבשל כזית, אבל חצי כזית אסור לבשל [לדעה אחת באחרונים].
6. באיזה מועד חוץ מסוכות מצינו את המשל לעבד שמזג לרבו ושפך לו קיתון על פניו.
7. איך יתכן סוכה פסולה שאפשר להכשיר אותה בדיבור מסויים.
8. איזה דין הנוגע להלכות יקום פורקן במוסף דשבת נלמד מהלכות לולב.
9. איך יתכן שאדם נוטל ד' מינים לצאת בהם, ותלוי היכן הוא עומד בעת נטילתם, דבמקום אחד יצא ידי חובתו, ובמקום אחר לא יצא ידי חובתו. [יש בכך לפחות י' דוגמאות].
10. מצינו ביום א' דסוכות דאם הד' מינים שלו יוצא ידי חובה, ואם אינם שלו לא יצא יד"ח, איך יתכן בסוכות להיפך דאם הם שלו לא יצא יד"ח ואם אינם שלו יצא יד"ח. [ה' דוגמאות].